

RECENZIJA

Dr Manojla Zrnić

Menadžment sportskih objekata i događaja

Nakon uvida u sadržaje rukopisa „Menadžment sportskih objekata i događaja“, autora dr Manojla Zrnića iz Banje Luke, možemo konstatovati da je riječ o cjelovitoj studiji koja ima za predmet *uticaj personalnih faktora (posebno stilova ponašanja i motivacije menadžera) na upravljanje sportskim objektima i događajima*. Autor je, inače, poznat ne samo kao dugogodišnji sportski radnik (karate majstor 4. dan) i rukovodilac razvijenih sportskih objekata i značajnih sportskih događaja (direktor Sportske dvorane Borik u Banjoj Luci), nego i kao perspektivan naučni radnik i nastavnik na univerzitetu (biran je u zvanje docenta na predmetu „Upravljanje ljudskim resursima“ na Fakultetu za menadžment u Novom Sadu. Zato nije slučajno što je studiju koncipirao kao teorijsko-empirijsku monografiju menadžmenta sportskih objekata i događaja, što predstavlja valjanu nadgradnju njegovog dosadašnjeg stručnog i naučnog djelovanja.

Uvid u dostavljeni rukopis pokazuje da je to cjelovito i koherentno teorijsko-empirijsko promišljanje zasnovano na istraživanju stilova ponašanja i motivacije menadžera u upravljanju sportskim objektima i događajima. Studija je strukturisana u 4 poglavlja. Poseban akcenat stavljen je na teorijske osnove istraživanja i empirijsko sagledavanje relevantnih aspekata stilova ponašanja i motivacije menadžera u procesu efikasnog upravljanja sportskim objektima i događajima tokom tranzicije.

Centralni dio monografije sačinjavaju sljedeća poglavlja:

1. Teorijske osnove istraživanja
2. Konceptija istraživanja
3. Prikaz i analiza rezultata istraživanja
4. Završno razmatranje i zaključci

U prvom dijelu rukopisa, nazvanom *Teorijske osnove istraživanja*, autor naglašava da su promijenjeni uslovi društveno-političkog i ekonomskog razvoja zemalja u postsocijalističkom periodu usloveli potrebu cjelovitijeg sagledavanja novih procesa i pojava, pa tako i proučavanja procesa upravljanja u sportskim klubovima i organizacijama. Takvo polazište je značajno uticalo i na opštu orijentaciju istraživanja, pa je autor, u okviru sagledavanja problema „stil ponašanja i motivacija menadžera kao faktor upravljanja sportskim objektima i događajima“, proučavao uticaj različitih socijalnih situacija na ponašanje ljudi i njihove psihičke osobine, a posebno uticaj promijenjenih

uslova razvoja društva u periodu tranzicije i nove uloge menadžmenta u procesima upravljanja i obavljanja menadžerskih poslova. Autor, s pravom, naglašava da su procesi nastali tokom društvenih promjena u velikoj mjeri uticali na promjene u opažanju, mišljenju, motivaciji, formiranju drugačijih stavova-vrijednosti, pa otuda i na promjene cjelokupnog manifestovanog ponašanje velikog broja pojedinaca i grupa. Posebno smatramo da su promijenjeni širi socijalni uslovi (politički, društveni, ekonomski) i socijalne grupe kojima pripadaju menadžeri u sferi upravljanja sportskim objektima i događajima u većoj mjeri uticale na njihove vrijednosti, stavove, pa i na drugačije socijalno opažanje, shvatanje i ponašanje. Drugim riječima, u žiži interesovanja je odnos prema pojavama koje su se desile i koje postoje, a prema kojima pojedinci i grupe imaju formirane stavove. Proučavajući navedena pitanja, autor je praktično proučavao kompetentnost pojedinca u upravljanju sportskim objektima i događajima.

U drugom dijelu studije, koji je imenovan kao *Koncepcija istraživanja*, autor je operacionalizovao problem motivacije i stilova ponašanja menadžera u procesu upravljanja sportskim objektima i događajima za vrijeme i tokom aktuelnih društvenih promjena, te se usmjerio ka traženju za odgovorima na pitanje "koji sve faktori utiču na upravljanje sportskim objektima i događajima" i pitanje "koj među tim faktorima u najvećoj mjeri determinišu efikasnost menadžmenta sportskih objekata i događaja". U fokusu istraživanja su, pored motivacije i stilova ponašanja menadžera, i njihovi stavovi o vrijednosti bavljenja menadžmentom (opšti stav o efikasnosti menadžmenta, afektivni odnos prema važnim stvarima i pojavama u sportskoj organizaciji i društvu, opšti stav o društvenim promjenama...). Pored toga, posebno je sagledavana priroda povezanosti stilova ponašanja i motivacije, s jedne strane, te socijalno-statusnih obilježja (radno iskustvo, materijalne prilike, položaj u organizaciji) i ličnih obilježja (pol, starosna dob, školska sprema, stečeno iskustvo) menadžera u upravljanju sportskim objektima i događajima, s druge strane.

Istraživanje je provedeno na dvoetapnom stratifikovanom slučajnom uzorku od 198 ispitanika. Obuhvaćeni su menadžeri iz dvije države (Republike Bosne i Hercegovine i Republike Srbije). Uzorak ispitanika je biran tako da su iz sportskih organizacija anketirani predsjednici, članovi upravnih odbora i direktori; iz sportskih objekata anketirani su članovi upravnih odbora i generalni direktori, direktori ili rukovodioci sektora i šefovi službi (poslovođe); dok su iz menadžmenta u upravljanju sportskim događajima anketirani predsjednici organizacionih odbora i direktori. Izbor anketiranih menadžera izvršen je na dva načina: prvo - prema platnim spiskovima zaposlenih i Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i drugo - na osnovu spiskova angažovanih pojedinaca u upravljanju sportskim događajima. Iz svega navedenog se može konstatovati da je istraživanje realizo-

vano na reprezentativnom uzorku i da dobijeni rezultati mogu poslužiti za izvođenje pouzdanih zaključaka i generalizacija.

U skladu sa takvom koncepcijom, autor je pouzdanim metodološkim i statističkim postupcima istražio, analizirao i valorizovao teorijske postavke o menadžerima i, pored *naučnih ciljeva* (da je nužno, prije svega empirijski, ali i teorijski identifikovati motivišuće stilove ponašanja i istražiti motivaciju menadžera, te na taj način sagledao smjer i intenzitet njihove međusobne povezanosti), doprinio i ostvarivanju odgovarajućih *praktičnih i društvenih ciljeva*. Dobijeni rezultati ovog istraživanja posebno treba da doprinesu razumijevanju širokog djelokruga ponašanja menadžmenta u sferi upravljanja sportskim objektima i događajima kroz adekvatno sagledavan proces manja, realizacije, kontrole i verifikacije aktivnosti organizacije ka ostvarivanju njenih ciljeva.

Razumljivo je, stoga, da su motivacija i stilovi ponašanja menadžera, kao i njihova međusobna povezanost sa socijalno-statusnim i ličnim obilježjima, bili u žiži interesovanja, te dobijeni rezultati predstavljaju okosnicu trećeg i četvrtog dijela ove studije (*Prikaz i analiza rezultata istraživanja, te Završno razmatranje i zaključci*). Autor znalački iznosi dobijene podatke i argumentovano ih uopštava, ukazujući da „dobijene distribucije niza posebnih stavova o vrijednosti bavljenja menadžmentom sportskih objekata i događaja pokazuju da kod menadžera dominira svijest o opšte poželjnom odnosu prema menadžmentu, jer ga ljudi vole i opažaju kao nešto poželjno“. Osim toga, dobijeni rezultati su pokazali kako je motivacija menadžera zaista raznovrsna, te da se može izvesti opšti zaključak, da motivacija menadžera u sferi upravljanja sportskim objektima i događajima počiva na postulatima o međusobnoj povezanosti socijalnog okruženja i prirode motivacije, jer je očigledno da bavljenje menadžmentom omogućava zadovoljavanje širokog spektra motiva i da priroda motivacije menadžera utiče na njihovo društveno ponašanje. Osim toga, nesporna je i konstatacija da su motivi menadžmenta u upravljanju sportskim objektima i događajima ne samo različitog karaktera, nego su i razvijeni u različitom stepenu.

Pokazatelji o odnosu menadžmenta prema pojedinim domenima promjena upućuju na zaključak da menadžment ima selektivan odnos prema pojedinim aspektima promjena, tj. da neke aspekte promjena menadžment prihvata, a neke ne prihvata. Drugim riječima, može se konstatovati da menadžment u upravljanju sportskim organizacijama i događajima ispoljava različite stavove o poželjnosti promjena. Na takve zaključke posebno upućuju rezultati naglašenije rjeđe prihvaćenih aspekata promjena, kao: „direktor koji je otvoreniji za promjene realnije sagledava probleme upravljanja objektom i događajima nego direktor koji ne voli promjene“; „krupnije promjene uvijek donose probleme i zato ih treba izbjegavati“; „promjene je opravdano pokrenuti samo

kada se sportska organizacija nađe u krizi“; i „vrhunske rezultate sportisti mogu postizati i bez dobrih sportskih objekata“.

Zaključak

Najprije želimo konstatovati, da je monografija jasno napisana i pregledno strukturisana, da se izlaganje teorijske i empirijske građe odvija logičnim redosljedom na osnovu postavljenih hipoteza, te da je dosljedno orijentisana na uži predmet istraživanja, tj. na socijalne i psihološke aspekte menadžmenta sportskih objekata i događaja.

Na osnovu navedenih konstatacija, u smislu prikaza, kritičkih opservacija i ocjene doprinosa ovog kompleksnog istraživanja teorijsko-empirijskom sagledavanju stilova ponašanja i motivacije menadžera, mišljenja smo, da su rezultati i zaključci izneseni u ovoj monografiji zasnovani kako na koherentnom teorijskom razmatranju problema, tako i na valjanoj metodološkoj proceduri. Sve u svemu, izloženi rezultati sadrže nova znanja nastala na osnovu naučnih metoda. Ta znanja su potrebna svim ljudima koji se bave menadžmentom sportskih objekata i događaja, brojnim ljudima koji se bave naučnom opservacijom ove i srodne problematike, te svim studentima menadžmenta sporta. Stoga sa zadovoljstvom ovaj rukopis predlažemo za objavljivanje.

Istočno Sarajevo, 12. oktobra 2006. godine

Prof. dr Ratko Dunderović